

Raad voor cultuur
Raad voor cultuur
Raad voor cultuur

R.J.Schimmelpennincklaan 3
Postbus 61243
2506 AE Den Haag
Telefoon +31(0)70 310 66 86
Fax +31(0)70 361 47 27
e-mail cultuur@cultuur.nl
www.cultuur.nl

datum: 27 september 2010

onderwerp: Advies Meerjarenbegroting 2011-2015 Nederlandse Publieke Omroep

Geachte mevrouw Van Bijsterveldt,

Op 23 september 2010 ontving de Raad voor Cultuur uw adviesaanvraag over de Meerjarenbegroting 2011-2015 van de Nederlandse Publieke Omroep. U vraagt in het bijzonder advies over de aanvraag van de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) voor een nieuwe mediadienst.

U schrijft eveneens dat de begrotingsbrief vanwege de politieke omstandigheden (een demissionair kabinet en in afwachting van een nieuw kabinet) vooral procedureel zal zijn en weinig tot geen nieuw beleid zal bevatten. Mede hierom en het feit dat de Raad recentelijk nog advies heeft uitgebracht over het Concessiebeidsplan 2010-2015, kunt u zich voorstellen dat de Raad het advies over de meerjarenbegroting vooral richt op de aanvraag voor de nieuwe diensten.

Met het onlangs gepresenteerde regeer- en gedoogakkoord is duidelijk geworden met welke bezuinigingen de publieke omroep te maken krijgt. Deze bezuinigingen en de mogelijke gevolgen ervan maken het noodzakelijk dat de publieke omroep opnieuw zijn bakens verzet. Om die reden gaat de Raad niet direct in op de voorliggende meerjarenbegroting, maar benoemt hij eerst kort het belang van de publieke omroep en de, naar zijn mening, noodzakelijke richting en aanpak die de publieke omroep dient te kiezen.

Hiervoor put de Raad uit enkele onlangs uitgebrachte adviezen, zoals de jaarlijkse adviezen over de meerjarenbegroting, het advies over de omroeperkenningen, de toekomstverkenning en het advies over het concessiebeidsplan.

In het licht hiervan bespreekt de Raad ten slotte de aanvraag voor nieuwe mediadiensten.

Legitimatie en toegevoegde waarde

In de toekomstverkenning noemde de Raad ‘toegevoegde waarde’ een uitgangspunt van de publieke omroep. In een tijd waarin de legitimiteit van de publieke omroep onder druk staat, is het van groot belang dat de NPO beschrijft wat naast zijn positie en functie, zijn toegevoegde waarde is. De Raad vond het al opvallend dat de NPO in het concessiebeidsplan niet expliciet schreef over die druk en de maatregelen die hij wil nemen om die druk te verminderen.¹ In de Meerjarenbegroting 2011-2015 doet de NPO dat evenmin.

¹ Advies Concessiebeidsplan 2010-2016, Raad voor Cultuur, 3 mei 2010.

Van belang is dat de NPO zich in ieder geval op kernpunten profileert. In het advies Toekomstverkenning Nederlandse Publieke Omroep heeft de Raad geschreven voorstander te zijn van een publieke omroep die zich primair richt op nieuwsvoorziening, opinievorming & achtergrond en kunst & cultuur.² Daarbij moet de publieke omroep niet worden beperkt tot bepaalde genres, en moet hij ook de mogelijkheid krijgen op alle denkbare platforms te programmeren. Met één belangrijke restrictie: hij zal telkens moeten kunnen aangeven wat zijn toegevoegde waarde is.

In dit kader miste de Raad in het concessiebeleidsplan een achterliggende visie bij de verbindende rol die sport en amusement volgens de NPO spelen en een visie op de gestelde nieuws waarde van sport.

Het in het concessiebeleidsplan geïntroduceerde uitgangspunt ‘verbinden’ mag, naar de mening van de Raad, niet als voorwendsel gebruikt worden om ongelimiteerd sport uit te zenden. Hoewel de Raad niet op voorhand tegen sport bij de publieke omroep is, dient de publieke omroep hierbij wel de juiste maatvoering in het oog te houden. Amusement bieden is een taak van de publieke omroep, maar net als bij sport dient hij ook hierbij rekening te houden met de maatvoering. Heeft de NPO grenzen bepaald voor het genre? Hieruit zou bijvoorbeeld moeten blijken wat anders is als een commerciële zender dit genre of programma uitzendt. Met andere woorden: wat voegt de publieke omroep toe? Juist op de terreinen sport en amusement speelt de legitimatievraag heel sterk. De mate waarin deze programmasoorten worden uitgezonden zijn gerelateerd aan de politieke en maatschappelijke discussie over de publieke omroep. Nu de publieke omroep onder vuur ligt van zowel politiek als samenleving, acht de Raad het van groot belang dat de NPO deze vraag beantwoordt, het huidige beleid (beter) verantwoordt en laat zien welke discussie hierover gevoerd wordt binnen de organisatie.

De voorzitter van de NPO heeft onlangs, naar aanleiding van de dreigende bezuinigingen, zijn opvatting duidelijk gemaakt: een keuze voor het onderscheidende karakter van de publieke omroep betekent minder sport en amusement.³ De Raad vindt dit een goede voorzet, die aansluit bij bovenstaande zienswijze.

Naar de mening van de Raad zou het goed zijn als de NPO de keuze voor het onderscheidende karakter ook toepast op het onderwerp innovatie. Wat de Raad betreft is innovatie namelijk een ander doorslaggevend criterium dat blijk kan geven van toegevoegde waarde. De NPO zou zichzelf, als publieke organisatie, de opdracht moeten geven een laboratoriumfunctie te vervullen.

Aanvraag nieuwe diensten

Hoewel vanwege de bezuinigingen allerm minst zeker is of de geplande omvorming van Radio 5 Nostalgie en de oprichting van Radio 7 doorgaan, zal de Raad conform de adviesaanvraag ingaan op de bij de meerjarenbegroting gevoegde aanvraag voor deze nieuwe mediadiensten.

² Toekomstverkenning landelijke publieke omroep, Raad voor Cultuur, 30 maart 2010.

³ ‘Voor je het weet zit Den Haag aan de knoppen’, brief van Henk Hagoort in de Volkskrant van 28 september 2010.

De NPO maakt met de inrichting van Radio 5 Nostalgie en het levensbeschouwelijke Radio 7 een heldere keuze. Met de NPO is de Raad van mening dat één zender met twee verschillende profielen lastig is vol te houden. Hij heeft dan ook begrip voor de uitbreiding van Radio 5 Nostalgie. Niettemin plaatst de Raad kanttekeningen bij een mogelijke oprichting van de twee zenders.

Hierboven noemde hij al de voorzitter van de NPO, waarin een visie op de televisieprogrammering werd geuit. Het zou goed zijn wanneer de NPO, wat betreft de breedte van de publieke omroep, ook uitspraken doet over de toegevoegde waarde van de publieke radioprogrammering; waarin zit die?

In de meerjarenbegroting noemt de NPO wel de beoogde doelgroepen en luisteraars, maar schrijft hij vrijwel niets over het publieke karakter of de toegevoegde waarde van de nieuwe mediadiensten. In het advies over de Meerjarenbegroting 2010-2014⁴ heeft de Raad in dit kader en ten aanzien van de koerswijziging van Radio 1 en Radio 4, al de vraag gesteld hoe het streven naar een bepaald publiek zich verhoudt tot kwaliteit en verdieping.

De Raad vraagt zich vervolgens af of de beoogde doelgroep van Radio 7 (de standvastige gelovigen) groot genoeg is om een nieuwe zender voor op te richten, ook bij min of meer gelijkblijvende kosten. Wellicht is de inrichting van een digitaal platform voor Radio 7 een meer voor de hand liggende en goedkopere manier om de relatief kleine doelgroep te bereiken.

Ten derde is de Raad van mening dat de onderbouwing voor Radio 7, die niet in de aanvraag voor Radio 5 Nostalgie staat maar in het Concessiebeleidsplan 2010-2016, onvoldoende duidelijk maakt hoe een hele zender (24 uur per dag, 7 dagen in de week?) gevuld zal worden met wat nu slechts een avond- en weekendprogrammering is.

Daarbij constateert de Raad dat met Radio 7, gevuld met de christelijke ledenomroepen en 's avonds de 2.42-omroepen (kerkgenootschappen en genootschappen op geestelijke grondslag), mogelijk wederom een zender ontstaat met een gespleten profiel. Hoe goed passen, bijvoorbeeld, enerzijds nieuws, muziek, cultuur en anderzijds human interest, moraal en levensbeschouwing op één zender? ⁵

Conclusie

De Raad heeft er begrip voor dat de NPO de vaste luisteraars van Radio 5 ook in het weekend bij de zender wil houden. Tegelijkertijd is voor hem, op basis van de aanvraag, de noodzaak niet helder van een nieuwe zender voor een kleine groep die op zich nu ook al bediend wordt (in de avond en in het weekend op Radio 5).

De Raad is aldus van mening dat de NPO met name het bestaansrecht van Radio 7 in de voorgestelde vorm beter moet onderbouwen, vooral ook om te laten zien dat er niet een zender ontstaat met opnieuw verschillende profielen.

Daarbij mag een visie op de toegevoegde waarde van de radioprogrammering niet ontbreken.

⁴ Advies Meerjarenbegroting 2010-2014 Nederlandse Publieke Omroep, Raad voor Cultuur, 19 oktober 2009.

⁵ Verbinden, verrijken, verrassen. Concessiebeleidsplan 2010-2016 Nederlandse Publieke Omroep, blz. 102-103.